

# RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.                      Andra Kammaren.                      N:o 26.

Tisdagen den 7 april.

Kl.  $\frac{1}{2}$  3 e. m.

## § 1.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts till Riksdagen afåtna proposition i fråga om reglering af bergslagens jernvägsaktiebolags obligationsskuld.

## § 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9.

## § 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dödade af en till säkerhet för statens fordran hos Gotlands jernvägsaktiebolag uti bolagets jernväg meddelad inteckning;

n:o 34, i anledning af Riksdagens år 1890 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1889; och

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar m. m.; samt

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 26, i anledning af väckt motion om utarbetande af lagförslag till tryggande af arrendatorers rätt gent emot jordegare;

n:o 27, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller;

n:o 28, i anledning af Första Kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 25, öfver väckt motion om ändrad lydelse af 9 § 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871; och

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

#### § 4.

För motions afgifvande hade sig anmält herr M. Dahn, hvilken nu erhöll ordet och yttrade:

Den motion, jag härmed anhåller att få aflemna, är tillkommen med anledning af en under riksdagen timad händelse, nemligen Kongl. Maj:ts propositioner angående ändring i värnpligtslagen, afskrifning af grundskatterna och höjandet af anslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Hvad den första af dessa propositioner beträffar, kan jag för min del icke vara med derom i den form, hvori den nu föreligger. Jag hade nemligen tänkt mig, att den borde vara affattad i enlighet med 1883 års förslag. Enligt den kongl. propositionen skulle grundskattegifvare och rust- och rotehållare komma i helt en annan ställning än efter nyssnämnda förslag. Grundskatterna komme att afskrifvas, under det rustnings- och roteringsbesvären tör hända efter icke lång tid komme att växa till sin nuvarande storlek, trots den föreslagna lindringen. Jag hade för min del tänkt att åtminstone i någon mån en likställighet borde åstadkommas, i fall det kongl. förslaget skulle bifallas, och att detta skulle kunna vinnas genom antagande af den motion, jag nu anhåller att få aflemna.

Den aflemnade motionen, hvilken afsåg införande af vissa bestämmelser i fråga om beräkning af värdet å rust- och rotehåll m. m., såsom vilkor för antagande af Kongl. Maj:ts proposition till ändrad lydelse af värnpligtslagen den 5 juni 1885, och som erhöll ordningsnummern 186, begärdes på bordet och bordlades.

#### § 5.

Justerades ett protokollsutdrag.

#### § 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. Johansson* i Löfåsen under tio dagar från och med den 11 innevarande april.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl 2,37 e. m.

In fidem  
*A. E. J. Johansson.*

## Onsdagen den 8 April.

Kl.  $\frac{1}{2}$  2 e. m.

## § 1.

Efter föredragning till en början af Herr *M. Dahns* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 186, hänvisades densamma till behandling af statsutskottet.

## § 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången: statsutskottets utlåtanden n:is 33, 34 och 36; samt lagutskottets utlåtanden n:is 26 och 27.

## § 3.

Efter föredragning vidare af lagutskottets memorial n:o 28, i anledning af Första Kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 25 öfver väckt motion om ändrad lydelse af 9 §, 1 mom. i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871, lades detsamma till handlingarna.

## § 4.

Föredrogs men bordlades å nyo lagutskottets utlåtande n:o 29.

## § 5.

Herr statsrådet m. m. *G. Wennerberg* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående afsöndring af jord från kronoegendomen Stora Kungsladugården n:o 1 om 8 mantal af Södermanlands län;

angående jordafsöndring från förra militiebostället n:o 2 Södraby i Kristianstads län; och

angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Neder Kjellsby med Kyrkotegen i Göteborgs och Bohus län.

## § 6.

*Om rätt för  
riksbankens  
afdelnings-  
kontor i Jön-  
köping att  
köpa och sälja  
utländska  
vexlar.*

Till kammarens afgörande förelåg till en början bankoutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af motion om rätt för riksbankens afdelningskontor i Jönköping att köpa och sälja utländska vexlar.

Till utskottets behandling hade blifvit hänvisad en af herr Söderberg inom Första Kammaren väckt motion, n:o 36, innefattande hemställan, att Riksdagen måtte uppdraga åt bankofullmäktige att under de vilkor och bestämmelser, fullmäktige kunde anse lämpliga, lemna åt riksbankens afdelningskontor i Jönköping rättighet att köpa och sälja utländska vexlar.

Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr Dahn: Så fort det är fråga om riksbankens afdelningskontor, vare sig de gamla som redan finnas, eller inrättande af nya, heter det alltid, att de icke bära sig, icke lemna någon vinst. Men huru skulle det väl kunna vara annorlunda, med det sätt, hvarpå deras verksamhet är kringskuren, då de hafva att täfva med enskilda penninginrättningar, som arbeta under helt andra förhållanden. Till och med om det icke är fråga om mer än ett litet kreditiv på 1,000 kronor, måste man gå till hufvudkontoret för att få ett dylikt kreditiv vid de nyare afdelningskontoren. Och huru många vilja väl underkasta sig detta, då man icke på förhand vet, om man får kreditiv, utan möjligen den enda följden blir, att genom ett afslag ens kredit blir störd.

Hvad angår diskontering af utländska vexlar vid det kontor, hvarom nu är fråga, så har detta kontor alla förutsättningar för att kunna drifva en utländsk vaxelrörelse. Motionären har påpekat, att i detta kontors närhet finnes ett stort antal större firmor, som hafva betydlig export till utlandet. Men icke kan under nuvarande förhållanden riksbankens afdelningskontor i Jönköping tänka sig att få dessa firmor till kunder. De svara naturligtvis: »I fall ni kan få rätt att köpa och sälja vexlar på utlandet, så skola vi vända oss till er, men annars icke, ty vi kunna icke hafva våra bankaffärer på två ställen». Följden blir naturligtvis den, att detta kontor, som har alla betingelser för att kunna drifva en rörelse, som skulle lemna vinst, blir väsentligt inskränkt äfven i diskontering af inländska vexlar.

Nu säger utskottet, att risken är så stor vid dragande af vexlar på utlandet, att det är nödvändigt, att chefen för banken har reda på, huru mycket vexlar blifvit sålda, då han skall laga att det finnes tillgång att lösa dem. Ja, detta sker redan vid afdelningskontoren i Malmö och Göteborg på det sätt, att försäljningen är begränsad till ett visst belopp, och när afdelningskontoret sålt för det beloppet, så måste det ingå med anhållan om utsträckt rättig-

het att vidare sälja vaxlar på utlandet. Detta har alltså deputeraden för utrikes affärerna i sina händer.

Hvad beträffar köpet af vaxlar, så kan jag icke föreställa mig, att risken der vid lag är synnerligen stor. Utskottet säger, att, då det endast är *ett* namn, nemligen trassentens, det vill i detta fall säga exportörens, på vaxeln, det kan vara förenadt med vanskligheter att gifva afdelningskontor rätt att köpa vaxlar. Men det glömmes, att banken har panträtt i varan, till dess acceptanten eller varuemottagaren accepterat vaxeln, då det är två namn på densamma. Och man får väl antaga, att exportören icke handskas så lättsinnigt med sin vara, att han icke är förvissad att få betalning. Någon risk finnes ju vid all bankverksamhet, men det synes mig som om dessa exportvaxlar, för hvilka en vara ligger till grund, skulle vara för banken just de allra fördelaktigaste att få.

Nu heter det, att banken får dem i alla fall, men det dröjer dock en ganska god tid. Om man hade fått dessa utländska vaxlar i rätt tid, så hade må hända riksbanken icke behöft realisera de franska 3 procent rentes eller de 750,000 riksmark statspapper, som den nyss hade inköpt.

Nu skall jag emellertid med afseende å den föreliggande saken icke göra något yrkande, derför att, såsom utskottet äfven framhållit, det rätta sättet att gå till väga är att afdelningskontoret ingår till bankofullmäktige med anhållan att få drifva sådan rörelse. Men då saken en gång varit före och fullmäktiges uppmärksamhet blifvit fäst på detta kontor, tviflar jag icke på, att den man, som står i spetsen för Sveriges riksbank, ej skall underlåta att, då betingelser och förutsättningar för drifvande af denna rörelse tyckas finnas hos detta kontor lika väl som hos afdelningskontoren i Göteborg och Malmö, äfven medgifva kontoret i Jönköping att inom uppdragna gränser drifva utländsk vaxelrörelse.

Herr O. *Erickson* i Bjersby instämde med herr Dahn.

Herr Gumælius: Då den senaste talaren icke gjort något yrkande, så behöfver icke mycket sägas, men jag skall dock be att få yttra några ord, då frågan är af en viss betydelse.

Jag ber först och främst att få instämma med den föregående talaren i hans uppfattning, att det är ett nästan sorglustigt förhållande, att personer, som bo i närheten af ett dylikt afdelningskontor och tillhöra dess klientel, skola behöfva gå till bankofullmäktige i Stockholm för att der höra efter, naturligtvis genom afdelningskontoret, om de kunna mot borgen få ett kreditiv på ett helt obetydligt belopp, på hundratals kronor. Men från medgifvandet, att jag är fullt ense med honom deri, och till hans förslag att medgifva afdelningskontor i allmänhet rätt att sälja och köpa utländska vaxlar, är det ett betydligt steg, och jag kan der icke längre följa honom. Riksbankens kontor äro 11, af hvilka 2 äro belägna i Stockholm; räknar man dessa två för 1, så utgöra kontoren 10. Hvert skulle det taga vägen med hänsyn till försäljningen af utländska vaxlar, om banken skulle öfverlemna sina temligen begrän-

*Om rätt för riksbankens afdelningskontor i Jönköping att köpa och sälja utländska vaxlar.*  
(Forts.)

*Om rätt för  
riksbankens  
afdelnings-  
kontor i Jön-  
köping att  
köpa och sälja  
utländska  
vexlar.*

(Forts.)

sade utländska tillgångar, sin trasseringsrätt på ett eller annat utland åt de olika kontoren i de skilda orterna? Jag tror icke, att det går för sig. Och om man för öfrigt skulle bestämma sig för att göra början med något kontor, utom de i Göteborg, Malmö och Stockholm, som redan ega sådan rätt, så föreställer jag mig, att det icke skulle blifva Jönköping, som komme i första rummet, utan främst finge man väl tänka på de norrländska städerna, Luleå och Hernösand, och kanske borde äfven Kalmar gå före eller åtminstone komma samtidigt med Jönköping.

Det är äfven en annan sak, som här i någon mån inverkar, på hvilken jag ber att få fästa uppmärksamhet. Denna vaxelrörelse brukar skötas af handhafvaren af den dagliga förvaltningen och en ytterligare styrelsemedlem. Handhafvarne af den dagliga förvaltningen i Göteborg och Malmö hafva med hänsyn härtill större aföning, än de kanske eljest skulle hafva, och den andre styrelsemedlemmen har sitt särskilda arfvode för det arbete och det ansvar, som härigenom åläggas honom. Jag vill nu icke säga, att detta spelar någon afgörande rol, men då jag icke tror, att mycket skulle komma att förtjenas på denna rörelse, och på samma gång fruktar, att den komme att ådraga bankofullmäktige obehag, så tror jag, att denna ökade utgift icke får lemnas alldeles ur räkningen.

Jag tror äfven, att Riksdagen lagt sig i de frågor, som röra afdelningskontoren och sättet huru de skola skötas, mer än den bort göra. Jag tror, att det vore bättre om Riksdagen, icke ens på förslag af bankofullmäktige, gifve allt för detaljerade föreskrifter för afdelningskontorens skötande, utan öfverlemnade åt desse fullmäktige att efter omständigheternas kraf göra förfoganden i detta afseende. Skola vi göra bankofullmäktige ansvarige för den mer eller mindre goda skötseln af afdelningskontoren, hvartill jag anser att Riksdagen har rättighet, så framt den icke sjelf gifvit sig in på allt för minutiösa bestämmelser, så bör Riksdagen också underlåta att lägga sig för mycket i dessa detaljer. Det finnes intet hinder för bankofullmäktige att, om de finna det med bankens fördel förenligt, börja vare sig köpa eller sälja utländska vexlar på någon speciell plats. Men jag tror icke att det är lämpligt, att vi i riksdagen sitta och diskutera vare sig hvar platsen skall vara eller hvilka myntsorter och hvilka belopp skola tillhandahållas eller hvilka kurser skola betalas eller tagas. Det är en mängd bestämmelser, som bankofullmäktige behöfva ändra snart sagdt dag för dag, och sådant ökar svårigheten, med hänsyn till flere olika kontor. Också har, såsom herrarne se, bankoutskottet i denna fråga varit alldeles ense — något som icke alltid är fallet — och afstyrkt bifall till den väckta motionen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Anderson i Tenhult: För min del skulle jag gerna sett, att den föreliggande motionen blifvit bifallen. Såsom boende icke långt från Jönköping, känner jag väl förhållandena derstädes. Jag är viss om, att, i fall en sådan rättighet som den i motionen ifrågasatta hade blifvit beviljad afdelningskontoret i Jönköping,

riksbanken och afdelningskontoret skulle hafva förtjent ganska mycket. En stor del af kammarens ledamöter torde mycket väl känna till, hurusom en mängd stora fabriker äro förlagda dels i Jönköpings stad, dels i den omkringliggande nejden. Bland dessa må särskildt nämnas Jönköpings två stora tändsticksfabriker, Munksjö pappersbruk, Husqvarna stora verkstad, Norrahammars fabrik och många flere. Hade nu afdelningskontoret fått den ifrågavarande rättigheten, så skulle utan allt tvifvel dessa stora fabriker och öfriga firmor, som hafva stor rörelse, vändt sig dit, i stället för att de nu begagna de enskilda bankerna, emedan de der få sina utländska vexlar försålda m. m. Då jag emellertid af betänkan det ser, att bankofullmäktige kunna lemna ett sådant medgifvande, som i motionen afses, så skall jag för närvarande icke göra något yrkande.

*Om rätt för  
riksbankens  
afdelnings-  
kontor i Jön-  
köping att  
köpa och sälja  
utländska  
vexlar.  
(Forts.)*

Herr Dahn: Jag begärde ordet med anledning af herr Gumælii anförande. Han yttrade nemligen, att jag skulle vilja, att afdelningskontoren i allmänhet skulle få rätt att köpa och sälja utländska vexlar. Så föllo sig dock ej mina ord. Jag sade blott, att jag hoppades, att, der förutsättningarna och betingelserna för en dylik rörelses bedrivande förefunnes, bankofullmäktige icke skulle underlåta att äfven lemna medgifvande dertill, när deras uppmärksamhet blifvit fäst på detta förhållande. Jag nämnde speciellt Jönköping på grund af hvad som i motionen påpekas, att det nemligen finnes ett ganska respektabelt antal exportfirmor i och omkring denna stad. Detta hindrar naturligtvis icke, att ett dylikt medgifvande kan lemnas äfven åtskilliga norrländska städer, såsom Hernösand, Luleå och Gefle, när afdelningskontor der komma till stånd. Detta blir fullmäktiges sak att bestämma. Någon anmärkning emot fullmäktige har jag således icke i någon form velat framställa.

Hvad för öfrigt beträffar herr Gumælii resonnement om en del minutiösa saker, såsom huru det skulle gå till med kurser o. d., så vet jag verkligen icke, hvad det har med nu föreliggande fråga att göra. Det ligger ju i sakens natur, att dylika detaljbestäm- melser komma under alla omständigheter att lemnas af fullmäktige och ingen annan. Det kan naturligtvis ej komma i fråga, att Riksdagen skulle taga befattning dermed.

Herr friherre Fock: Jag skall be att få yttra några ord med anledning af nu ifrågavarande motion.

Bankofullmäktige hafva varit eniga uti att afstyrka bifall till motionen; och då här intet yrkande om bifall till densamma blifvit framställt, kunde jag afstå från hvarje yttrande i frågan. Men då det uttalats den förhoppning, att bankofullmäktige på grund af nu meddelade upplysningar skulle taga frågan om utländsk vexelrörelse vid afdelningskontoret i Jönköping uti förnyad om- pröfning, skall jag be att få nämna några ord rörande denna slags rörelse i riksbanken, och jag anhåller om ursäkt, i fall jag dervid kommer att yttra mig om detaljer, som möjligen för många af

Om rätt för  
riksbankens  
afdelnings-  
kontor i Jön-  
köping att  
köpa och sälja  
utländska  
vexlar.  
(Forts.)

herrarne äro bekanta, men som dock torde hafva ett visst intresse för dem, hvilka derom ega mindre kannedom.

Den utländska rörelsen består först och främst uti inköp af vexlar, betalbara på utrikes ort. Dessa vexlar hafva i allmänhet en längre löpningstid, innan de förfalla. De ligga i allmänhet från två till och med fem, ja, ända till sex månader, innan de förfalla. När det då lider emot förfallotiden, skickas de ut för inkassering till bankens korrespondenter i utlandet, och genom dessa inkasseringar är det som riksbankens behållningar i utlandet förnämligast uppstå. Naturligen uppkomma behållningar äfven på andra sätt, såsom vid indragning af lån, genom försäljning af obligationer m. m.; men derom är här icke fråga. Hvad nu beträffar köp af vexlar, som skola löpa i tre månader, bestämma bankofullmäktige minst två gånger i veckan den kurs, hvartill de skola köpas, och hvilken vanligen telegrafiskt meddelas det eller de afdelningskontor, som ega rätt att köpa dylika vexlar. Nu händer emellertid ofta, ja allmännast, att de utbudna vexlarne ej hafva jemnt tre månader till förfalldagen, utan än mer än mindre, än två, än fyra, än fem ända till sex månader; och då måste med ledning af diskontosatsen på inlösningsplatsen — i London, i Paris, i Hamburg — bestämmas priset å de erbjudna vexlarne, en beräkning, som väsentligen måste öfverlemnas åt köparens eget omdöme; men att denna beräkning är ganska svår och grannliga inses lätt.

Vidare äro dessa vexlar, såsom också af utskottet anmärkts, oaccepterade. De äro icke i allmänhet åtföljda af konnossement, ja, man är ingalunda angelägen om sådana, ty det är förenadt med besvär och ansvar. Då skall den som köper vexeln vid vexelköpet göra afseende först på trassenten, d. v. s. den som utställer vexeln, och dennes soliditet, men äfven på den som skall betala, d. v. s. det utländska hus, på hvilket vexeln är utställd, och dettas soliditet. Jag medgifver visserligen, att det i allmänhet är trassentens soliditet, som i främsta rummet tages i betraktande, men trassaten får icke alldeles lemnas ur sigte.

Ännu en omständighet vid denna rörelse måste ihågkommas, nemligen att på det kontor, der den eger rum, skall föras en utländsk korrespondens. Det fordras alltså, att kontoret har någon person, som kan föra en dylik korrespondens och föra den på ett tillfredsställande sätt. Detta är dock sannolikt icke alltid fallet.

Hvad åter beträffar försäljning af vexlar, så går det så till, att kontoren i Göteborg och Malmö, der dylik försäljning eger rum, få hos riksbankens utrikes korrespondenter krediter på 10, 15 å 20,000 pund i London, 2 å 3 hundra tusen riksmark i Hamburg och 2 å 3 hundra tusen francs i Paris. Om nu sådan kredit utställes till flera kontor, är det ju alldeles gifvet, att hufvudkontoret icke kan veta, hvad det har att draga på. Det är dock dessa behållningar i utlandet, som bilda en af de källor, hvarur riksbanken har att förstärka sin metalliska kassa samt att möta de stora behofven af utländska valutor. De rubbningar i dessa behållningar, som lätt uppkomme genom trasseringsrätt på flera ställen, kunna



derför icke vara helsosamma. Det är därför jag föreställer mig och förutser, att bankofullmäktige för närvarande, sin pligt likmätigt, icke kunna öppna sådan rörelse vid flera kontor än dem, vid hvilka den redan eger rum. Jag försäkrar herrarne, att en dylik rörelse verkligen är besvärlig nog, i synnerhet när tiderna äro svåra och det är ondt om valutor.

Jag kan naturligtvis icke hafva något annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan, men jag har velat yttra detta, för att icke några anspråk må ställas på hufvudkontoret att det skall under den närmaste tiden öppna sådan rörelse vid flera afdelningskontor än der den ifrågasatta rättigheten redan är medgifven.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

### § 7.

Härefter företogs till behandling bankoutskottets memorial n:o 8 om användande af riksbankens vinst för år 1890.

Vid behandlingen af detta ärende hade utskottet haft att taga i öfvervägande *dels* Kongl. Maj:ts uti dess till Riksdagen afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag, att af berörda vinst måtte för statsverkets räkning till utbetalning vid den tid under år 1892, som af Riksdagen bestämdes, anvisas ett belopp af 1,850,000 kronor, *dels* och tvenne inom Andra Kammaren af herrar *Dahn* och *E. G. Fredholm* hvar för sig i ämnet väckta och till utskottet hänvisade motioner, n:is 114 och 140, af hvilka den förra afsåge, att af nämnda vinst 1,500,000 kronor måtte öfverlemnas till statsverket och återstoden bibehållas åt riksbanken såsom reserverade medel, och den senare i det hänseende, derom nu vore fråga, innefattade hemställan, att för ökande af riksbankens afbetalningslånefond hela den under år 1890 uppkomna bankovinsten måtte bibehållas åt riksbanken.

Under *punkten 1* af föreliggande memorial hemstälde nu utskottet,

att af riksbankens vinst för år 1890 ett belopp af 1,850,000 kronor måtte öfverlemnas till statsverket samt återstoden 1,857,485 kronor 69 öre i riksbanken bibehållas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

af herrar *A. Hansson* i Solberga, *J. A. Sjö*, *Ivar Månsson* i Trää och *A. Johansson* i Löfåsen, hvilka yrkat, att utskottet måtte föreslå Riksdagen besluta, att hela den under år 1890 uppkomna

*Om rätt för riksbankens afdelningskontor i Jönköping att köpa och sälja utländska veclar.*  
(Forts.)

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*

Om användande af riksbankens vinst för år 1890.  
(Forts.)

bankovinsten, 3,707,485 kronor 69 öre, skall bibehållas åt riksbanken och för bankens egna ändamål användas; samt af herrar *J. Jonson* i Fröstorp, *J. P. Nilsson* i Kägglå och *M. Andersson* i Stigen.

Härförutom hade herr *A. Gumælius* begärt få antecknad, att han endast delvis deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Sjö: Ehuru jag gerna ser, att statsverket erhåller alla möjliga lofliga medel, som stå det till buds, anser jag dock, att statsverket under nuvarande förhållanden icke bör erhålla den nu ifrågavarande inkomsten, synnerligast som under de senaste åren så oerhörda summor influtit till statsverket, att något dylikt aldrig tillföre varit fallet. Hvad deremot beträffar riksbanken, tror jag att den under goda konjunkturer bör hushålla såsom hvarje enskild bör göra, d. v. s. se till, att han kan möta kommande kritiska och brydsamma tider. Enligt mitt förmenande borde därför riksbanken bibehålla hela sin vinst för att under kritiska tider hafva något att möta dem med. Riksbankens uppgift är ju icke allenast att uppehålla myntvärdet i landet, utan äfven att underlätta den allmänna rörelsen. Man kan visserligen säga, att riksbanken för detta ändamål har tillräckliga medel, men äfven om riksbanken icke för lånerörelsen eller andra ändamål behöfver hela bankovinsten, kan den ju användas på annat sätt, såsom exempelvis till inköp af riksgäldskontorets obligationer, och genom dem kan vid förefallande behof guldvalutan ökas. För denna valuta kan man sedan få större sedelutgifning eller också kan den användas för utländska liqvider. För riksgäldskontoret innebure det också en fördel att slippa sälja sina obligationer till utlandet. Statskontoret åter kunde använda beloppen för produktiva ändamål, såsom byggande af jernvägar och dylikt. Vi må äfven komma i håg, att en föregående Riksdag lemnat i Konungens hand att bestämma, när de enskilda bankernas rätt att utgifva 10 kronors-sedlar skall upphöra samt öfvertagas endast af riksbanken. Det är väl sant, att i sammanhang med detta beslut bestämdes, att af riksgäldskontorets obligationer skulle öfverlemnas — till riksbanken i och för denna sedelutgifning — 7 millioner kronor, men jag tror att om riksbanken finge använda hela sin vinst till inköp af obligationer, skulle det vara lika gagneligt som att nu ovilkorligen behöfva allt jemt till statsverket öfverlemna hälften deraf. Detta tror jag icke är riktigt, då man i allmänhet anser, att riksbanken bör sättas i tillfälle ej blott att öfvertaga all sedelutgifning, utan äfven att förskaffa sig flera afdelningskontor än den nu har. Vilja vi sträfva till detta mål, böra vi också söka bidra till att riksbanken hädanefter får behålla hela sin vinst.

Vi böra äfven komma i håg, att oktrojtiden för de enskilda bankerna utlöper med år 1893 samt att det tillhör regering och

riksdag att tillse, det riksbanken då är i tillfälle att öfvertaga de enskilda bankernas sedelutgifning. Jag vill hoppas, att icke det ryktet är sant, att Kongl. Maj:t är sinnad att ytterligare lemna oktroj åt de enskilda bankerna. Såsom bekant är, lemnades den senaste oktrojen endast för 5 år, enär man ansåg, att regeringen under denna tid skulle hinna inkomma med förslag i den riktning, som af pluraliteten inom landet önskades, eller att ordna bankväsendet så, att riksbanken blefve den enda sedelutgifvande banken.

På grund af hvad jag nu anfört, vill jag bedja kammaren taga i noggrant öfvervägande förhållandena. För min del hemställer jag om afslag å utskottets förslag och bifall till den reservation, som jag med flere afgifvit och hvori föreslås, att hela den under år 1890 uppkomna bankovinsten skall bibehållas åt riksbanken.

Herr Bokström: Beträffande den fråga, som nu föreligger till kammarens afgörande, är af herr Dahn yrkadt, att 1,500,000 kronor af riksbankens vinst för år 1890 måtte till statsverket öfverlemnas, samt af herr Fredholm i Saleby, att hela bankovinsten måtte för riksbanken bibehållas. Med herr Dahn är bankoutskottet icke vidare skiljaktigt, än att utskottet vill öfverlemba 1,850,000 kronor till statsverket, d. v. s. 350,000 kronor mer än herr Dahn föreslagit. Herr Dahn har framställt sitt yrkande med beräkning af bankovinsten till lägre belopp än det, hvartill utskottet upptagit densamma. Han anser nemligen, att den år 1890 bokförda vinsten, såsom uppkommen genom försäljning af franska rentes, egentligen tillkommit under flera föregående år. Ja, det må vara, att dessa papper stigit i värde under flera föregående år, men denna stegring har icke blifvit bokförd såsom vinst förr än obligationerna blifvit försälda, hvilket skett under sistlidet år. Är man ense om, att bankovinsten skall fördelas lika mellan statsverket och riksbanken, så, och då en sådan fördelning icke förut egt rum, är det väl också riktigt att detta sker nu, då denna vinst kommit banken till godo.

Beträffande herr Fredholms yrkande, att hela bankovinsten skulle bibehållas åt riksbanken i uppgifvet syfte att derigenom stärka bankens ställning, vill jag ifrågasätta, huru vida detta ändamål på detta sätt skulle kunna vinnas. Meningen är att derigenom höja afbetalningslånefonden, som för närvarande utgör 12 millioner kronor. Deraf äro dock nu öfver 4 millioner kronor obegagnade, så att ur denna synpunkt behöfves icke någon förstärkning. Det är också påtagligt, att man genom afsättningar af riksbankens vinst icke stärker riksbankens ställning i förhållande till utlandet. Vi hafva nemligen sett, att under åren 1875—1889 afsatts något öfver 14 millioner i bankovinster, men icke desto mindre var riksbankens guld-kassa den 31 mars 1875 mellan 15 och 16 millioner kronor och den 31 december 1889 16 millioner kronor. Sålunda synas dessa afsättningar icke hafva verkat någon ökning af bankens guld-kassa. Herr Sjö nämnde visserligen, att banken kunde köpa riksgäldskontorets obligationer för denna vinst,

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

Om använ-  
dande af  
riksbankens  
vinst för år  
1890.  
(Forts.)

och dessa obligationer kunde sedermera, om det konvenerade, förvandlas i guld. Men man må icke förbise, att dessa obligationer skulle köpas för riksbankens sedlar, och dessa äro stälda att vid anfordran inlösas med guld. Det blir alltså endast en cirkelgång att anskaffa guld på detta sätt, och ett sådant tillvägagående skulle icke vara gagneligt längre än sedlarne äro ute i rörelsen. Man kan icke tvinga in sedlar i rörelsen till högre belopp än rörelsen kan absorbera.

Herr Sjö nämnde äfven, att han ansåg förstärkning af riksbankens fonder behöflig, emedan riksbanken skulle efter år 1893 öfvertaga all sedelutgifning i riket. Den komité af sakkunnige, som yttrat sig om denna sak, har ansett, att 60 millioner kronor erfordras såsom grundfond för att riksbanken skulle kunna på detta sätt förändra sina funktioner. Riksbanken hade emellertid vid 1889 års slut en grundfond af 40 millioner, en reservfond af 5 millioner, odisponerad bankovinst af 1,300,000 och reserverade medel öfver 9 millioner, tillsammans 55  $\frac{1}{2}$  millioner. Riksbanken är sålunda redan nu temligen nära det belopp, som erfordras för att öfvertaga hela landets sedelutgifning. Men vi äro ännu icke vid år 1894, då detta först skulle kunna ske, och vi kunna dessutom taga för gifvet att, om än Kongl. Maj:t icke skulle förläna de enskilda bankerna ny oktroj, med samma sedelutgifningsrätt som för närvarande, det icke lär kunna komma i fråga att på en gång strypa deras sedelutgifningsrätt, utan att detta komme att ske gradvis, och under tiden hinner riksbanken mycket väl upp till det erforderliga beloppet i sin grundfond.

Jag vill å andra sidan visst icke bestrida, att behållandet af hela bankovinsten skulle vara en förstärkning af riksbanken, så till vida, att riksbanken skulle slippa att till statsverket betala ut sedlar, som banken sedermera är pliktig att inlösa. Men man må icke glömma, att riksbanken och statsverket så att säga tiggas i samma påse, och man bör därför icke för att tillgodose riksbanken försvaga statsverket. Riksbanken kan faktiskt icke låna ut dessa medel, emedan den nu har omkring 30 millioner obegagnad sedelutgifningsrätt, och riksbanken kan således låna ut lika mycket vare sig den får hela denna vinst eller icke. Men för statsverket är alls icke betydelselöst, om det erhåller den påräknade andelen i bankovinsten, ty får det icke denna andel, måste antingen skatterna ökas eller utgifterna minskas. Att utgifterna dock icke komma att minskas i någon mån, som kan berättiga härtill, derom torde vi kunna vara temligen förvissade, att döma af de redan skedda gemensamma voteringarna, enligt hvilka nästan alla af Kongl. Maj:t å fjerde och femte hufvudtitlarne begärda anslag blifvit af Riksdagen beviljade.

På dessa skäl vill jag för min del anhålla, att kammaren måtte godkänna bankoutskottets hemställan.

Herr Dahn: Vore det meningen, att riksbanken allt framgent skulle förblifva endast hvad den nu är, en af de 27 sedelutgifvande bankerna i landet, så är det gifvet, att den redan för

länge sedan bort upphöra med att lägga sin egen vinst så att säga på hyllan, ty riksbanken har under nuvarande förhållanden mer än tillräckliga fonder. Det är väl dock icke meningen, att riksbanken skall fortfarande föra en dylik vegeterande tillvaro, utan meningen är väl, att riksbanken en gång skall blifva den enda sedelutgifvande banken i riket, och då kan det ifrågasättas, huru vida de nuvarande fonderna äro tillräckliga, särskildt med fäst afseende derå, att vår riksbank har åtskilliga bihang, som andra centralbanker icke hafva. Jag syftar särskildt på den fond, som uppgår till  $\frac{1}{4}$  af riksbankens grundfond, nemligen afbetalningglånefonden, äfvensom de medel, som disponeras för åtskillig annan rörelse, såsom kreditvrörelsen m. m. Och det är ju icke meningen att skilja dessa rörelsegrenar från banken, äfven om den skulle blifva ensam sedelutgifvande. Åtminstone har detta icke varit bankkomiténs mening.

Hvad beträffar påståendet, att denna bankovinst icke skulle vara någon verklig valuta eller reel behållning, så bestrider jag det på det bestämdaste. Det är visserligen sant, att den icke är någon guldvaluta i vanlig bemärkelse, men den är en behållning, hvarför man kan köpa till exempel Stockholms eller Göteborgs stads eller riksgäldskontorets obligationer, som man, när konjunkturerna det medgifva, kan sälja på utlandet och förvandla i guldvaluta. Bankofullmäktiges mening tyckes ju också hafva varit — åtminstone till emot slutet af förra året — att hafva en kassa-reserv i svenska statspapper, hvilka ju, utställda i de fyra myntsorterna kronor, riksmark, francs och pund, och med en kurs öfver pari, med skäl ansågos som särdeles goda och konstanta papper. Men man kom emellertid under fund med, att de ej alltid äro realiserbara utan stora upppoffringar, och jag har hört, att fullmäktige numera lära hafva för afsigt, att, när konjunkturerna i utlandet göra det möjligt för banken, afyttra dessa obligationer och förvandla dem i goda utländska statspapper. När man på det sätt som herr Bokström talar om guldkassans fluktuation, bör man äfven räkna hvad som finnes i vaxelportföljen och de goda utländska och inländska obligationer, som banken eger, och hvad som banken eger på löpande räkning hos utländska bankirer och handelshus. Detta tillsammans utgör ju den bankens behållning, som betryggar bankens existens och som lätt kan förvandlas från det ena till det andra. När ibland guldkassan är som högst, så kan det hända, att det icke finnes någon behållning i utlandet på löpande räkning och icke heller så synnerligen mycket i den utländska vaxelportföljen, såsom det hände på efterhösten förra året; och tvärtom kan det hända, att uttagningar tillfälligtvis nedtryckt guldkassan, men att behållningarna der ute äro jemförelsevis stora. Hvad för öfrigt beträffar mitt förslag, att en del af vinsten — *halfva* vinsten enligt min beräkning — skulle till statsverket öfverlemnas mot det att statsverket lemnade valuta i svenska statens 1886 års  $3\frac{1}{2}$  procent-obligationer, så framstälde jag det, emedan det är temligen troligt, att vi för jernvägarne komma att behöfva betydliga summor. Det har nemligen denna riksdag beviljats 4 millioner

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

till anläggande af stambanor, 1,200,000 till anskaffande af jernvägsmateriel samt motionerats om anslag af 10 millioner, fördelade på 5 år, till understöd åt enskilda jernvägsanläggningar, utom ett par andra större jernvägsanslag, gående på millioner. Det är således utsigt för, att vi för jernvägsändamål komma att utbetala omkring 10 millioner kronor under det närmaste året. Om nu någon del af denna summa kommer att upplånas, så synes det mig, att det med nuvarande tryckta konjunkturer för svenska statspapper vore synnerligen lämpligt, att banken lemnade staten en del af sin årsvinst mot statsobligationer till pari, hvarigenom förlust på kursen undgicks för staten. Skall staten sälja sina obligationer för jernvägsbyggande på annat sätt, så gör den förlust. Kursen föll förra året på efterhösten från öfver pari till  $94\frac{1}{2}$  procent och är ännu ej högre än  $95\frac{1}{4}$  procent; det är således 5 procent förlust, som staten skulle ådraga sig genom att sälja dessa obligationer till annan än riksbanken under af mig nämnda vilkor. Men om riksbanken öfvertager dem till parikurs, har statsverket full valuta för obligationerna, och riksbanken gör icke heller någon egentlig förlust, ty den får ju behålla sin vinst i form af dessa obligationer och kan sälja dem, så snart konjunkturerna i utlandet medgifva det, och det är icke omöjligt, att detta kan ske snart nog, då räntan i utlandet fallit, då, som vi veta, statspapperen i samma mån stiga i värde. Då kan banken, som har tid att ligga på obligationerna, som sagdt, sälja dem och få åtminstone i det närmaste full valuta för dem. Detta var min afsigt, då jag föreslog, att staten skulle lemna dessa obligationer för den del af vinsten, som banken skulle öfverlemna till statsverket.

Att jag icke kunde räkna till riksbankens vinst för 1890 de 700.000 kronor, som legat förborgade i de franska 3 procent rentes, torde hafva goda skäl för sig. Genom att öfverlemna till andra ändamål dessa småningom uppkomna medel, som åstadkommits genom att kursen stigit, skulle man på sätt och vis försvaga bankens fonder, som ju förut innehöllo dessa medel cacherade, och det är väl åtminstone icke meningen att försvaga nämnda fonder.

För öfrigt skall jag icke hålla på min motion. Jag förmodar, att om man skall bygga jernvägar för lånta penningar, så kan man lika väl gå den i motionen angifna vägen, äfven om icke något beslut i detta hänseende fattas.

Jag skall sluta med att yrka bifall till reservanternas förslag, nemligen att riksbanken måtte behålla hela den vinst, som uppkommit under år 1890.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag har icke mycket att tillägga till hvad som yttrades af talaren på gotlandsbanken, utan vill endast i någon mån fullständigare hans sifferuppgifter genom att för kammaren omnämna, att de fonder, som utgöra den valuta, på hvilken riksbanken har sin sedelutgifningsrätt baserad, och hvilkas storlek vid slutet af år 1889 han uppgaf, nu betydligt ökats, så att de nära nog uppnått det belopp, som enligt bankkomiténs åsigt vore erforderligt,

när riksbanken komme att blifva den enda sedelutgifvande banken i riket. Den 28 februari detta år uppgick nemligen grundfonden till 45 millioner, reservfonden till 5 millioner och de för framtida behof reserverade medlen till öfver 8 millioner, eller sammanlagdt öfver 58 millioner. Vi äro således nu mycket nära den siffran, 60 millioner, som ansetts erforderlig för den ifrågasatta utvidgningen af riksbankens verksamhet, och jag tror, att vi snart nog skola uppnå den, om vi fortsätta på samma sätt som hittills och bifalla det — som jag tror — nu för sextonde gången antagna förslaget, att af riksbankens vinst hälften måtte öfverlemnas till statsverket och hälften af banken behållas. Öfverläggningen om denna fråga har inom denna kammare alltid varit likartad. Några hafva ansett, att riksbanken skulle stödjas genom att få behålla hela sin vinst; andra hafva bestridit det. I hvad mån riksbankens ställning skulle stärkas genom att hela vinsten bibehölles åt densamma, har herr Bokström redan framhållit. Det är derigenom, att banken sluppe utbetala de sedlar, som annars skulle öfverlemnas till statsverket, och alltså sattes i tillfälle att utsläppa mera sedlar i rörelsen. Men banken kan icke utgifva sedlar mer än till en viss gräns. När sedelstocken i riket är mättad, så går det icke längre att utgifva nya sedlar, ty de strömma då tillbaka till banken. Och af 76 millioners sedelutgifningsrätt, som riksbanken enligt gällande reglemente hade den 28 sistlidne februari, var sedelutgifningsrätten för icke mindre än 34 millioner obegagnad.

Hvad beträffar fördelen för banken att köpa obligationer — Stockholms eller Göteborgs stads eller riksgäldskontorets — så kan jag icke finna den synnerligen stor. Ty derigenom skulle sedlar pressas ut och sedelutgifningsmöjligheten minskas. Man kan icke — jag upprepar det än en gång — utgifva sedlar till mer än en viss gräns, och denna bestämmes af förhållandena på den stora världsmarknaden. Man kunde ju tycka, att det vore förmånligt för riksbanken, om den begagnade sig af hela sin sedelutgifningsrätt, men det går icke; sedlarne löpa in igen, om man utger flere än behöfvat kräfv. Huru denna gräns för sedelutgifningsmöjligheten bestämmes, är en fråga, hvarpå jag nu icke vill inlåta mig, men i hvilken hvar och en torde kunna sätta sig in, om han vill studera saken.

Till slut tillåter jag mig påpeka, att Riksdagen nu under 16 års tid vidhållit den grundsatsen att låta riksbanken behålla en del af bankovinsten och öfverlemna den andra till statsverket, och jag tror att det vore önskligt, att man icke ginge ifrån den regeln, så mycket mer som riksbankens fonder i alla fall torde i rätt tid komma att stiga upp till det belopp, som är behöfvt för den ifrågasatta utvidgningen af bankens verksamhet.

Herr Elowson: Enligt instruktion, som af Riksdagen blifvit utfärdad, åligger det bankoutsnittet att meddela yttrande och förslag angående användandet af bankovinsten. Utskottet har vid öfverläggningen om denna fråga haft att särskildt taga i betraktande tre framställningar. Den ena, som gjorts af Kongl. Maj:t och hvil-

*Om öfwändande af riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

Om användande af  
riksbankens  
vinst för år  
1890.  
(Forts.)

ken afser, att hälften af bankovinsten, i jemedt tal utgörande 1,850,000 kronor, skulle öfverlemnas till statsverket, den andra af herr Fredholm i Saleby, som önskar, att afbetalningstiden för de så kallade afbetalningslånen skulle ökas från 6 till 12 månader, och i följd deraf anser en förstärkning af afbetalningslånefonden behöfelig samt för den skull yrkar, att hela den under 1890 uppkomna bankovinsten måtte bibehållas åt riksbanken, och slutligen den tredje af herr Dahn, som visserligen hemställer, att hälften af bankovinsten måtte öfverlemnas till statsverket, men i följd af en annan beräkning af dess belopp anser den utgöra endast omkring 3 millioner och därför yrkar, att blott 1½ million måtte öfverlemnas till statsverket.

Beträffande herr Fredholms förslag, att afbetalningstiden för de så kallade afbetalningslånen måtte ökas från 6 till 12 månader, skulle jag för min del visserligen önska framgång åt det förslaget. Men äfven om man det gör — och den frågan föreligger icke egentligen nu till behandling — så behöfves icke för det ändamålet någon förstärkning af den fond på 12 millioner, som är afsedd för afbetalningslån. Dessa afbetalningslån äro dessutom ifrån banksynpunkt föga bankmessiga, om man så får säga. Det är papper, som vid en eventuel kris äro mycket litet realiserbara — de äro hvad man kallar tunga papper — och därför kan det sättas i fråga, om det är lämpligt att uppmuntra denna låneform. Skulle emellertid den förändring vidtagas, att afbetalning finge göras hvar tolfte i stället för hvar sjettonde månad, så blefve de visserligen å ena sidan mera begärliga för låntagarne och mera tillfredsställande för deras behof, men å andra sidan komme det att möta större svårighet att för dessa lån skaffa borgesmän. Den ojemförligt största delen af dessa lån utlemnas nemligen mot borgen och det är ju tydligt att, om man än är benägen att gå i borgen för ett lån, som skall betalas på 5 *half*år, så är det icke sagdt, att man är det, om lånet skall betalas på 5 *hela* år. Detta blir ju en svårighet, som motverkar afbetalningslånenes förökning. Härmed må emellertid vara huru som helst, så förefinnes icke det ringaste behof för riksbanken att för afbetalningslånefondens skull behålla hela bankovinsten.

Herr Dahn har i sin motion hemställt, att riksbankens vinst måtte beräknas till i rundt tal 3 millioner kronor. Detta gör han, emedan han anser, att den försäljning af franska statspapper, som egde rum vid slutet af år 1890, inbragte riksbanken ett ganska anseeligt belopp öfver den summa, hvartill dessa papper voro bokförda. Men det är ju mycket riktigt, att banken icke bör ändra bokföringsvärdet af sina obligationer efter den högre eller lägre kurs, som för tillfället gäller på världsmarknaden, utan, om obligationerna äro inköpta till någorlunda låg kurs, behålla denna som bokföringsvärde och icke höja detta allt efter som stegring af kursen inträffar, men då en försäljning företages och en valuta derigenom indrages, är det klart, att skillnaden emellan försäljningspriset och bokföringsvärdet kommer att blifva en vinst. Och det synes mig vara rimligt, att vinsten upptages för det år, under



hvilket den kommit riksbanken till godo. Riksbankens trygghet fordrar helt naturligt, att de obligationer, som den har i sitt förvar, icke bokföras till för högt belopp. Skulle det emellertid inträffa, att de äro bokförda till högre belopp än det, hvartill de vid en försäljning kunna realiseras, så är det uppenbart, att en förlust uppkommer, och den måste då drabba det år, under hvilket försäljningen egt rum.

Det synes således icke vara något giltigt skäl anfördt af motionären, hvarför riksbankens vinst skulle beräknas till annat belopp än det af riksbanken uppgifna.

Herr Dahn synes i sin motion visa någon missbelåtenhet deröfver, att riksbanken deltagit i det lån af 1890, å 40 millioner riksmark, som såldes för riksgäldskontorets räkning, och för hvilket riksbanken såsom en bland långifvarne just behöfde realisera de förut omnämnda franska statspapperen för att få valuta. Äfven om man nu icke kan uttala något bestämdt omdöme om denna låneoperation förr än man fått se, huruvida den bringat någon vinst eller förlust, synes man likväl på förhand kunna säga, att det för Sveriges riksbank varit fördelaktigt att deltaga i detta lån. Det har öfvertagits af 9 participanter. Sju af dessa äro utlänningar: tre firmor Rothschild (en i Frankfurt am Main, en i London och en i Paris), vidare två firmor i Berlin, en i Hamburg och en i Danmark samt två svenska: riksbanken och Stockholms enskilda bank. Då nu dessa utländska firmor hafva ansett fördelaktigt att afsluta ifrågavarande lån, och Stockholms enskilda bank likaledes ansett fördelaktigt att ingå med en niondedel eller i rundt tal fyra millioner kronor, så borde det också, synes mig, vara en fördel för riksbanken att ingå såsom participant i detta lån, oafsedt om svenska statens kredit behöfde eller icke behöfde förstärkas genom svenska riksbankens deltagande i samma lån. Huruvida nu den utländska valutan försvinner för detta lån, är ännu oafgjordt, ty obligationerna säljas fortfarande för bankkonsortiets räkning, och det kan ju hända att det icke blir svenska utan utländska obligationer, som stanna i riksbankens ego. Dessutom ligger det en fördel för riksbanken deruti, att om riksbanken nu har deltagit med framstående europeiska firmor i ett svenskt lån, skulle den framdeles kunna erbjudas få deltaga i ett utländskt och derigenom möjligen kunna indraga utländsk valuta, om nemligen medel dertill finnas.

Beträffande nu den inverkan, som besparing af bankovinsten skulle hafva på riksbankens ställning, är det temligen tydligt, att denna i förhållande till den svenska marknaden genom en sådan åtgärd icke i någon mån stärkes. Jag tror mig kunna säga, att riksbanken icke kan göra en enda låneaffär mer, om den får behålla hela bankovinsten, än om den får behålla endast hälften. Om och så snart ett belåningsbart papper erbjudes riksbanken eller något dess afdelningskontor, finnes i banken tillräckligt med penningar för att kunna emottaga detsamma till belåning. Ingen lånsökande behöfver gå ifrån riksbanken med afslag på sin begäran om erhållande af lån på den grund att der saknas penningar. Om

Om användande af riksbankens vinst för år 1890.  
(Forts.)

*Om användande af Riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

man således, såsom Herr Dahn säger, lägger bankovinsten på hyllan eller hopar mera penningar i riksbankens kassahvalf, så komma icke derigenom affärerna på den svenska marknaden att ökas, och icke några flera låneaffärer att afslutas än dem riksbanken redan nu kan ombesörja.

Skulle då den föreslagna åtgärden bidraga att stärka riksbankens ställning i förhållande till den utländska marknaden? Visserligen icke. Det är ju allmänt bekant, att den utländska marknaden icke har någon kurs för de svenska sedlarne, utan fordrar metallisk valuta, denna må nu vara i form af guld, exporterade varor eller dessas representanter: vaxlar. Riksbankens metalliska valuta verkar såsom en regulator mellan de exporterade och de importerade varorna. Om exempelvis ett fartyg med en dyrbar last afgår från Sverige till utlandet, och lasten blifver till utländske affärsmän försald, så förstärkes derigenom riksbankens metalliska valuta, precis som om det lades en guldhög af motsvarande värde i kassahvalfven. Man kan således säga, att allt som bidrager att öka exporten från landet också bidrager att förstärka riksbankens metalliska valuta, och att allt som bidrager till att minska exporten bidrager att försvaga den metalliska valutatan.

Låtom oss nu antaga, att de 1,850,000 kronor, hvarom här är fråga, lemnas till statsverket. Hvad inträffar då? Jo, naturligtvis att statsverket använder dessa penningar för sitt behof, och detta ländar ju förr eller senare de skattdragande till godo. Staten använder penningarna för att tillgodose något ändamål, som staten anser för sig gagneligt. Detta ändamål må nu vara produktivt, såsom till exempel byggandet af jernvägar, eller improduktivt, såsom anläggning af fästningsverk, inköp af kanoner eller dylikt. Om staten med de från riksbanken erhållna penningarna företager dessa operationer på den inhemska marknaden, så har riksbanken deraf ingen olägenhet. Tvärt om, ty dessa operationer eller företag medföra alltid en lifvigare omsättning på den svenska marknaden. Penningarna komma arbetare, fabrikanter, leverantörer, handlande och tjänstemän till godo. Hvar och en får sin andel deraf. Nu skulle det ockrä kunna sägas, att dessa penningar kunde användas för att öka amorteringen af statens skuld, och i så fall skulle nog en minskning i riksbankens metalliska valuta åtminstone till en början komma att förmärkas. Ty om staten får 1,850,000 kronor i riksbankssedlar, så kan den för dem köpa guld eller vaxlar af riksbanken och skicka på utlandet för att dermed betala skulder. Då har riksbankens metalliska valuta verkligen något minskats. Men hvartill hafva då dessa penningar användts? Jo, till att infria skuld på den utländska marknaden, och denna skuld trycker på den metalliska valutatan. Ju större den utländska skulden är, desto större anspråk ställes på den metalliska valutatan. Genom att minska statens skuld försvagas således det tryck, som denna skuld utöfvar på den metalliska valutatan. En del af statens skuld har medelst den antydda åtgärden betalats i förtid, och detta kommer riksbanken till godo, om icke genast, så dock någon tid efter det öfversändandet af penningarna till utlandet egt rum.

Då nu under en längre följd af år den grundsats har upprätthållits, att bankovinsten skall delas mellan riksbanken och statsverket, synes det mig vara giltigt skäl att vidhålla densamma.

Af hvad jag förut utvecklat framgår, att riksbanken icke behöfver hela denna vinst hvarken för den inhemska eller den utländska marknaden. Man skulle kunna säga att statskassan till följd af en del åtgärder, synnerligast i tullpolitiskt hänseende, numera blifvit så öfverfylld, att den icke heller behöfver dessa penningar. Ja, detta kan sägas. Men då stå vi så, att hvarken riksbanken eller statsverket behöfver dem. Statskassan kan nog reda sig ändå genom det öfverflöd, tullarne alstrat, men icke desto mindre anhåller jag, att vi måtte fasthålla vid den princip, som under en längre följd af år följts, nemligen att statsverket får ungefär hälften af bankovinsten.

På dessa grunder anhåller jag, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahn: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande från statsrådsbänken. Chefen för finansdepartementet sade nemligen, att om riksbanken för ett visst belopp af sin vinst köpte Stockholms eller Göteborgs eller riksgäldskontorets obligationer, skulle deraf blott blifva följden, att de utlemnade riksbankens sedlar strax åter måste af banken inlösas igen. Ja, nog vet jag att banken skall inlösa sina sedlar, när de presenteras till inlösning. Men om riksbanken icke köper dessa nämnda obligationer för större belopp, än som här är fråga om att utan någon valuta skänka eller öfverlemna till staten, måste banken visserligen alltid inlösa sina sedlar, men har just i dessa obligationer en valuta för sedlarne, under det, om beloppet öfverlemnas till statsverket, banken icke har någon valuta alls, men lika väl måste inlösa sedlarne. Det är skilnaden.

Beträffande herr Elowsons yttrande, att jag skulle vara missbelåten deröfver, att riksbanken deltagit i det sista statslånet — år 1890 — å 40 millioner riksmark, så vet jag icke om något sådant framgår af min motion. Deremot har jag skrivit en reservation rörande det lånet i den senaste revisionsberättelsen om riksbanken, och der kan herr Elowson inhemta min uppfattning af frågan. Denna uppfattning är den, att jag ingalunda anser det vara lämpligt, att riksbanken deltagit i konvertering af svenska statens utländska lån. Det senaste lånet utgjorde blott 40,000,000 riksmark, och då vid uppläggande af 1886 års lån, som utgjorde 81,000,000 riksmark, riksbankens deltagande icke fordrades af de dåvarande garanterna, oaktadt  $3\frac{1}{2}$  procent-obligationen var en dittills okänd lånetyp för vårt land, synes det mig som om riksbankens deltagande i 1890 års lån, som ju endast var hälften så stort som det af 1886, icke behöft ifrågakomma, då nämnde lånetyp numera redan var känd öfver hela Europa och vunnit sådant förtroende, att 1886 års obligationer i slutet af 1889 och början af 1890 stego till  $\frac{1}{2}$  à  $\frac{3}{4}$  procent öfver pari. Men jag förmodar att riksbanken skulle vara med af det skälet, att de två Rotschild-

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*

(Forts.)

Om användande af  
riksbankens  
vinst för år  
1890.  
(Forts.)

firmorna i London och Paris fordrade det. Det var således vår fäfånga att åflas att hafva dessa förnåma firmor med som garantier för statslånet, som i sin mån bidrog till att riksbanken oförmodadt fick skaffa både för sig och den andra svenska garanten en utländsk valuta för inlösen af de öfvertagna statsobligationerna; en valuta, som mer än väl behöfts för att mota de svårigheter banken af andra skäl och i andra hänseenden råkade ut för under senare delen af 1890. Samma fäfånga fingo vi äfven plikta för, med omkring 600,000 riksmark, vid uppläggande af 1888 års lån. Vi måste då af de nämnda finna firmorna låta för oss dikteras en kurs af 83 procent på vårt 3 procent-lån å 30,000,000 riksmark, under det norrmännen samtidigt hos vår gamla garant och förlagsman Hambro & Son i London upplade ett 3 procent-lån till 85 procent kurs, oaktadt de svenska  $3\frac{1}{2}$  procent-obligationerna vid den tiden stodo minst en procent högre än de norska och danska af *samma slag*. Men jag skall ej vidare besvara herr Elowson med afseende på dessa saker, som ju inte hafva med det föreliggande ämnet att skaffa.

Jag yrkar fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr Gumælius: Det torde redan vara tillräckligt taladt i denna fråga. Men då det i betänkandet står antecknadt, att jag endast delvis deltagit i dess behandling inom utskottet, och då jag nu erfarit, att jag från olika håll blifvit räknad såsom hörande till det ena eller andra hållet, skall jag be att med några ord få klargöra min ställning till frågan.

Saken är den, att behandlingen af denna fråga, till följd af de olika motioner, som inkommit rörande densamma, vid denna riksdag tagit längre tid än eljest varit vanligt. Den har förekommit vid tre olika sammanträden inom utskottet, af hvilka jag bevisat ett par. Till följd af ett annat Riksdagens uppdrag var jag hindrad att närvara, då det hufvudsakliga beslutet fattades. Emellertid hade jag inom utskottet yttrat mig något i frågan, men det kan nog hända, att till och med mina kamrater inom utskottet kunde vara tveksamma, hur jag skulle komma att votera. Jag sade nemligen, att jag icke ville påstå att riksbanken vore i något synnerligt behof af de 1,850,000 kronor, hvarom här tvistas, men tillät mig också yttra att statsverket icke heller hade något behof af dem. Mitt votum hade jag för den skull tänkt låta bestämmas, mindre af hvar dessa penningar skulle göra den största nytta, än hvar de skulle göra den minsta skada. Numera har jag den frågan klarare för mig än då. Det sades af en föregående talare, att man borde se till, att man icke tillgodosåge riksbanken på ett sådant sätt, att man samtidigt försvagade statsverket, och att, om man icke lemuade det omtvistade beloppet till staten, två saker återstode, antingen att på något sätt öka statens inkomster, såsom till exempel genom ökade skatter, eller också att minska dess utgifter, och han hänvisade då på de gemensamma voteringarna och tillade, att dessa visade, att statens behof af penningar vore synnerligen stort. Ja, de gemensamma voteringarna och i all synnerhet de

senast försiggångna hafva också klargjort min ställning till frågan. Jag är numera fullkomligt öfvertygad, att ifrågavarande penningar skola göra mera skada, om de lemnas till statsverket, än om riksbanken får behålla dem. De gemensamma voteringarna på 4:de och 5:te hufvudtitlarne vid denna riksdag hafva nemligen nogsam visat, hur hejdlöst man sökt efter och äfven funnit anledning att göra af med det öfverskott i statskassan, som genom tullarnes asätande uppstått vid denna riksdag. Jag såg exempelvis något sådant, som att Riksdagen upphäfde ett sitt eget beslut endast för nöjet att få bevilja ett anslag, som Riksdagen några dagar förut förklarar obehöfligt. Så var förhållandet på 5:te hufvudtiteln i fråga om anslagen till fartygsmateriel m. m. Statsutskottets betänkande i denna del godkändes af båda kamrarne, särskildt med fäst afseende på motiveringen, hvilken i begge kamrarne framhölls såsom principiel. I ingendera kammaren gjordes någon anmärkning mot denna motivering, och intet yrkande framställdes att den skulle utgå. Tvärt om! Och för så vidt det icke inom statsutskottet skulle blifva en majoritet, som på något hittills ovanligt sätt åstadkommer en jemkning i hvad som nu föreligger såsom ett ämne till en skrivelse till Kongl. Maj:t, kommer således utskottet att föreslå och Riksdagen naturligtvis att godkänna en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvari säges, att vi måste göra ett öfverslag öfver hvad som får gå åt till flottan och så fördela dessa medel på lämpliga håll. Denna fördelning återfinnes på sid. 15 i statsutskottets betänkande n:o 6 öfver anslagen till 5:te hufvudtiteln. Rörande anslaget till fortsättning af Thules byggande har utskottet tillstyrkt det af Kongl. Maj:t begärda stora beloppet, men i stället i åtskilliga öfriga punkter föreslagit större eller mindre nedprutningar och till och med helt och hållet strukit anslaget till 2 första klassens minbåtar. Denna kammare har också lojalt beviljat just jemnt de af utskottet tillstyrkta beloppen, men Första Kammaren har helt lättvindigt och utan hänsyn till motiveringen af den strax förut der godkända sjetten punkten beviljat de ytterligare och högre anslag, som Kongl. Maj:t begärt under närmast följande punkter. Oaktadt en af Första Kammarens ledamöter inom utskottet, friherre Leijonhufvud, vid frågans behandling i kammaren upplyste, att man inom utskottet kommit öfverens om att anslagen skulle fördelas så, som i betänkandet föreslagits, och varnade för att ställa hela 5:te hufvudtiteln under gemensam votering, såsom förhållandet var med den 4:de, framställdes helt löst ett yrkande om bifall till hvad Kongl. Maj:t begärt, och det behöfves stundom icke annat än ett yrkande på högre belopp på 4:de eller 5:te hufvudtitlarne för att Första Kammaren skall besluta i öfverensstämmelse dermed. De gemensamma voteringarna rörande 5:te hufvudtiteln hafva således utfallit så, att Riksdagen beviljat 374,000 kronor till två första klassens minbåtar, 490,000 kronor till artillerimateriel och 200,000 kronor till fasta minförsvaret, oaktadt begge kamrarne redan beslutit skriva till Kongl. Maj:t, att Riksdagen icke lemna något anslag alls till minbåtar, icke mer än 200,000 kronor till artillerimateriel och icke mer än 100,000 kronor till fasta minförsvaret. Till den

*Om använ-*  
*dande af*  
*riksbankens*  
*vinst för år*  
*1890.*

(Forts.)

Om användande af riksbankens vinst för år 1890.

(Forts.)

grad litet vårdar Riksdagen sig att ens hålla sina egna nyss fattade beslut i helgd, när det är tillräckligt med penningar i statskassan. Vid sådant förhållande anser jag det ligga vigt uppå att icke lägga in mera penningar i den redan öfverfyllda statskassan. Jag tviffar icke på, att man redan vid denna riksdag skulle finna användning för dessa penningar. Åtminstone skulle frestelsen att till nästa riksdag göra af med dem nog blifva synnerligen stor.

Jag vill således icke vara med om att lemna den del af bankovinsten, hvarom här är fråga, till statskassan, af det skäl att jag anser faran af dess användande vara större då, än om den behålles för bankens egen räkning. Men detta skäl är för litet för att jag skall kunna sluta mig till reservanterna. Jag vill hafva ett mera positivt skäl, och det har jag också fått under de senaste dagarne. Vi hafva nu i bankoutskottet emottagit bankofullmäktiges utlåtande, hvori fullmäktige yttra sig om lämpligheten af att inrätta ytterligare ett eller flera afdelningskontor af riksbanken. De börja sitt utlåtande med att erkänna — visserligen icke obetingadt, men dock temligen direkt — att anspråken i den vägen kunna och torde vara mycket befogade, men tillägga genast derefter att dessa anspråk, om ock befogade, icke få tillgodoses i större utsträckning än riksbankens tillgångar medgifva, och slutsatsen blir den, att de anse att det icke lämpar sig att inrätta något nytt afdelningskontor oftare än hvartannat år. Nu kostar ett nytt afdelningskontor i medeltal, då jag icke talar om kontoren i Stockholm, Göteborg eller Malmö, en och en half million kronor. Den summa, hvarom nu är fråga, skulle således vara fullt tillräcklig för ett kontor. Jag får då säga, att om riksbankens nuvarande tillgångar icke medgifva fyllandet af detta behof, hvars befogenhet fullmäktige erkänna, så vore det skäl att ställa ett belopp till riksbankens förfogande, motsvarande hvad som behöfves för inrättande af åtminstone ett nytt afdelningskontor.

Dessa äro mina skäl för bifall till reservanternas hemställan, att hela bankovinsten måtte hos riksbanken bibehållas.

Herr Stjernspets: Här har blifvit påstådt, att öfverlemnandet åt riksbanken af hela bankovinsten icke i någon mån skulle stärka bankens ställning gent emot utlandet. Emot dem, som påstå sådant, beder jag få erinra, att det i längden icke tjänar till något att på detta sätt söka förvilla det enkla och sunda omdömet, som säger att för riksbanken lika väl som för hvilken affärsman eller enskild person som helst, som under ett år gjort en förtjenst, denna förtjenst är en vinst, som man kan förvandla till hvilken valuta som helst, äfven guld, och använda för hvilket ändamål man finner för godt. Vill banken stärka sin guldkassa med guld från utlandet, kan den göra det mycket ledigt med dessa vinstmedel. Den kan t. ex. vid vanliga börsauktioner eller under hand köpa vare sig svenska statens eller andra obligationer, som utbjudas till försäljning och som gå man och man emellan. Sedan kan banken, när den så finner lämpligt, skicka ut dem t. ex. till Hamburg och der sälja dem samt draga in försäljningssumman i

guld. Detta är en så direkt förstärkning af bankens ställning, att den icke kan bestridas. Finnes tillgång på utländska köpmäns vexlar, kan banken äfven köpa sådana efter godttinnande. Som förhållandet är för riksbanken i detta fall, är det för hvarje enskild person. Har jag under ett år förtjent ett visst belopp, kan jag förvandla vinsten till hvilken valuta som helst, så att derom torde man icke kunna tvista. Det är därför ingen, som riktigt tror på motsidans påståenden.

Det nämndes också, att banken icke kunde använda hela sin sedelutgifningsrätt, emedan den vore så stor. Det är möjligt att så är i närvarande stund. Den obegagnade sedelutgifningsrätten utgör nämligen nu mellan 30 och 40 millioner kronor. Men jag vill fästa uppmärksamheten uppå, att icke för mer än några få månader sedan riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt mycket hastigt sjönk, och i november eller oktober månad sistlidet år var den icke större än 14,000,000 kronor. Och hvad manne det betydde, att den så hastigt minskades? Jo, det visar att man stod ganska nära intill en bank- eller penningekris. En oöfverskådlig kris var också nära att inträffa i England, men afvärjdes genom utmärkta åtgärder från Englands bank och andra. Äfven våra herrar bankofullmäktige vidtogo för sin och riksbankens del mycket lämpliga och riktiga åtgärder. Hade icke detta skett, skulle vi hafva haft en mycket svår kris äfven i Sverige, och riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt skulle då hafva varit lika med noll. Säkert är, att vi då skulle hafva haft det mycket svårt här i landet. Riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt är bankens egentliga reserv att bispringa den allmänna rörelsen med, och den kan under vanliga förhållanden vara än större än mindre, men den kan mycket lätt komma att tagas i anspråk, som vi nyss sett. Tydligt är, att denna bankens kassareserv ökas med bankovinstens belopp, om banken får behålla densamma och detta icke blott *materiellt* utan dertill kommer det ökade *förtroendet* för bankens styrka, som icke är af mindre värde, särdeles i svåra penningetider! Om man nu frågar, hvartill bankovinsten skall användas, vill jag icke bestrida bankofullmäktiges åsigt, att riksbanken för närvarande icke har trängande behof af den. Jag är häri visserligen af samma mening som fullmäktige, men går jag till statsverket och ser efter, om *det* behöfver detta bidrag, så kommer jag till liknande resultat, nämligen att der är det ändå mindre behöfligt. Statsverkets inkomster flöda så rikligt, att man knappast vet hvar man skall göra af dem eller åtminstone borde förhållandet vara så. Under sådana förhållanden synes det, som om man för riksbankens utveckling bör låta riksbanken behålla bankovinsten.

Det är äfven ett annat skäl, som jag icke hört någon framhålla, men som jag ber att med några ord få vidröra, nämligen det, att det här i Sverige är en stark rörelse för försvarets stärkande — och Kongl. Maj:t har äfven i det afseendet framlagt nådiga propositioner. Men, mine herrar, jag vill fästa uppmärksamheten på den omständigheten, att de allra rikaste länder, såsom Frankrike, England och Tyskland, vid krigstillfällen hafva i hög grad

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*

(Forts.)

Om användande af riksbankens vinst för år 1890.

(Forts.)

måst anlita nationalbankerna, såväl af deras tillgångar som af deras kredit. Att stärka riksbanken är således ett högst viktigt medel att äfven stärka vårt lands försvarskraft, ja, fullt ut lika viktig som många andra åtgöranden. Hundra millioners grundfond i riksbanken kan ungefärligen vara lika bra som 100,000 ofullständigt öfvade och illa utrustade värnpligtige. Ty vi hafva icke någon krigskassa att lita till, såvida icke riksbanken blir förlagsman. Och fall kunna säkerligen i framtiden inträffa, som tvinga att anlita densamma för sådant ändamål. Då staten nu icke behöfver eller icke borde behöfva någon del af bankovinsten, och denna kan utaf riksbanken räntegöras, så tvekar jag icke att förorda att riksbanken må behålla hela bankovinsten.

Herr Dieden: Äfven jag skulle icke hafva något emot att låta riksbanken behålla hela sin vinst, derest den vore för statsverket obehöfelig. Men i motsats till de båda näst föregående talarne tror jag, att vi hafva fullt behof af den del af bankovinsten, som det är fråga om, att vi skulle få behålla. Förutom alla de anslag, som äro projekterade, men ännu icke afgjorda, hafva vi vid denna riksdag beslutit anvisa betydliga belopp till byggande af jernvägar i Norrland, hvartill kommer det förra riksdagen beviljade anslaget till inköp af Luleå—Ofoten-banan. Dertill behöfvas nog dessa penningar och mera till, och icke kan det vara skäl att under sådana förhållanden skuldsätta staten för att lemna riksbanken ett belopp, som den icke behöfver. Jag kan icke heller vara med om herr Dahns motion att placera hälften utaf riksbanksvinsten i riksgäldskontorets obligationer, enär detta ju blott är att taga en del af våra tillgångar — riksbankens tillgångar äro ju också statens — och göra dem till räntedragande skulder, i stället för att direkt använda ifrågavarande medel för statens behof. Derfor yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till det yrkande, som framstälts af herr Hansson i Solberga m. fl. i deras vid memorialet fogade reservation; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bankoutsrottets hemställan i 1:sta punkten af dess memorial n:o 8, bifaller det yrkande, som framstälts af herr A. Hansson i Solberga m. fl. i deras vid utlåtandet fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;



Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen visade 115 ja mot 92 nej; varande alltså kammarens beslut fattadt i enlighet med ja-propositionens innehåll.

*Om användande af riksbankens vinst för år 1890.*  
(Forts.)

I *punkten 2* hade utskottet föreslagit, att statsverkets andel af bankovinsten för 1890 skulle af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1892.

Efter föredragning häraf anförde

Herr Gumælius: På grund af det beslut, som nyss fattats, hemställer jag om afslag å ifrågavarande punkt.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet föreslagit afslogs.

### § 8.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 (i samlingen n:r 9), i anledning af väckt motion om ändring i sättet för utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår till egare af vissa skattefrälsehemman.

Herr Hedin begärde ordet och yttrade:

Herr talman! Jag skall icke göra något yrkande om afslag, ehuru jag på grund af åtskilliga precedensfall kunde hafva anledning att så göra, och tror mig äfven kunna påräkna kammarens bifall i sådan rigtning. Det är således blott för att konstatera min uppfattning — på det att icke det af utskottet nu begångna misstaget skall i någon mån lemna prejudikat, som kunna blifva skadliga i framtiden — som jag nu vill erinra derom, att, då denna motion blifvit remitterad till tillfälligt utskott, rätta förfarandet hade varit, att utskottet ingått till kammaren med en begäran att få återlemna motionen, emedan ämnet är af den beskaffenhet, att det, om ock blott i en liten detalj tillhörande ett redan handlagdt ärende, tillkommer ett helt annat utskotts behandling.

Häruti instämde herr O. Jonsson i Hof.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

### § 9.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

*Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 26.*

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, i anledning af herr N. Perssons i Vadensjö motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af vissa föreskrifter i afseende å patronaträttens utöfvande i patronella pastorat.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,<sup>20</sup> e. m.

In fidem

*A. E. J. Johansson.*

---